

Anabasis: Book 4, Sections 7-8

7

ἐκ δὲ τούτων ἐπορεύθησαν εἰς Ταόχους σταθμοὺς πέντε παρασάγγας τριάκοντα·

καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐπέλειπε· χωρία γὰρ ὄκουν ἰσχυρὰ οἱ Τάοχοι, ἐν οἷς καὶ τὰ

ἐπιτήδεια ἅπαντα εἶχον ἀνακεκομισμένοι. ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο πρὸς χωρίον ὃ πόλιν

μὲν οὐκ εἶχεν οὐδ' οἰκίας - συνεληλυθότες δ' ἦσαν αὐτόσε καὶ ἄνδρες καὶ

γυναῖκες καὶ κτήνη πολλά - Χειρίσοφος μὲν οὖν πρὸς τοῦτο προσέβαλλεν εὐθύς

ἦκων· ἐπειδὴ δὲ ἡ πρώτη τάξις ἀπέκαμνεν, ἄλλη προσήει καὶ αὐθις ἄλλη·

οὐ γὰρ ἦν ἀθρόοις περιστῆναι, ἀλλ' ἀπότομον ἦν κύκλω. ἐπειδὴ δὲ Ξενοφῶν

ἦλθε σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι καὶ πελτασταῖς καὶ ὀπλίταις,

ἐνταῦθα δὴ λέγει Χειρίσοφος· “εἰς καλὸν ἦκετε· τὸ γὰρ χωρίον αἰρετέον· τῇ γὰρ

στρατιᾷ οὐκ ἔστι τὰ ἐπιτήδεια, εἰ μὴ ληψόμεθα τὸ χωρίον.”

ένταῦθα δὴ κοινῇ ἐβουλεύοντο· καὶ τοῦ Ξενοφῶντος ἐρωτῶντος τί τὸ κωλῦον εἶη εἰσελθεῖν, εἶπεν ὁ Χειρίσοφος· “μία αὕτη πάροδος ἐστὶν ἣν ὀρᾶς· ὅταν δέ τις ταύτη πειρᾶται παριέναι, κυλίνδουσι λίθους ὑπὲρ ταύτης τῆς ὑπερεχούσης πέτρας· ὅς δ’ ἂν καταληφθῆ, οὕτω διατίθεται.” ἅμα δ’ ἔδειξε συντετριμμένους ἀνθρώπους καὶ σκέλη καὶ πλευράς. “ἦν δὲ τοὺς λίθους ἀναλώσωσιν,” ἔφη ὁ Ξενοφῶν, “ἄλλο τι ἢ οὐδὲν κωλύει παριέναι; οὐ γὰρ δὴ ἐκ τοῦ ἐναντίου ὀρῶμεν εἰ μὴ ὀλίγους τούτους ἀνθρώπους, καὶ τούτων δύο ἢ τρεῖς ὀπλισμένους. τὸ δὲ χωρίον, ὡς καὶ σὺ ὀρᾶς, σχεδὸν τρία ἡμίπλεθρά ἐστὶν ὃ δεῖ βαλλομένους διελθεῖν· τούτου δὲ ὅσον πλέθρον δασὺ πίτυσι διαλειπούσαις μεγάλαις, ἀνθ’ ὧν ἐστηκότες ἄνδρες τί ἂν πάσχοιεν ἢ ὑπὸ τῶν φερομένων λίθων ἢ ὑπὸ τῶν κυλινδομένων; τὸ λοιπὸν οὗν γίγνεται ὡς ἡμίπλεθρον, ὃ δεῖ ὅταν λωφήσωσιν οἱ λίθοι παραδραμεῖν.” “ἀλλὰ εὐθύς,” ἔφη ὁ

Χειρίσοφος, “ἐπειδὴν ἀρξώμεθα εἰς τὸ δασὺ προσιέναι, φέρονται οἱ λίθοι πολλοί.” “αὐτὸ ἄν,” ἔφη, “τὸ δέον εἶη· θᾶπτον γὰρ ἀναλώσουσι τοὺς λίθους, ἀλλὰ πορευώμεθα ἔνθεν ἡμῖν μικρόν τι παραδραμεῖν ἔσται, ἣν δυνώμεθα, καὶ ἀπελθεῖν ῥάδιον, ἣν βουλώμεθα.”

ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο Χειρίσοφος καὶ Ξενοφῶν καὶ Καλλίμαχος

Παρράσιος λοχαγός· τούτου γὰρ ἡ ἡγεμονία ἦν τῶν ὀπισθοφυλάκων λοχαγῶν

ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ· οἱ δὲ ἄλλοι λοχαγοὶ ἔμενον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ. μετὰ τοῦτο οὖν

ἀπῆλθον ὑπὸ τὰ δένδρα ἄνθρωποι ὡς ἑβδομήκοντα,

οὐχ ἀθροοὶ ἀλλὰ καθ’ ἕνα, ἕκαστος φυλαττόμενος ὡς ἐδύνατο.

Ἀγασίας δὲ ὁ Στυμφάλιος καὶ Ἀριστώνυμος Μεθυδριεύς, καὶ οὗτοι

τῶν ὀπισθοφυλάκων λοχαγοὶ ὄντες, καὶ ἄλλοι δέ, ἐφέστασαν ἔξω

τῶν δένδρων· οὐ γὰρ ἦν ἀσφαλῶς ἐν τοῖς δένδροις ἐστάναι
πλέον ἢ τὸν ἕνα λόχον. ἔνθα δὴ Καλλίμαχος μηχανᾷται τι· προύτρεχεν
ἀπὸ τοῦ δένδρου ὑφ' ᾧ ἦν αὐτὸς δύο ἢ τρία βήματα· ἐπειδὴ δὲ οἱ λίθοι φέροντο,
ἀνέχαζεν εὐπετῶς· ἐφ' ἐκάστης δὲ τῆς προδρομῆς πλέον ἢ
δέκα ἅμαξαι πετρῶν ἀνηλίσκοντο. ὁ δὲ Ἀγασίας ὡς ὄρᾳ τὸν Καλλίμαχον
ἃ ἐποίει τὸ στράτευμα πᾶν θεώμενον, δείσας μὴ οὐ πρῶτος παραδράμη
εἰς τὸ χωρίον, οὐδὲ τὸν Ἀριστόνυμον πλησίον ὄντα παρακαλέσας οὐδὲ
Εὐρύλοχον τὸν Λουσιέα, ἐταίρους ὄντας, οὐδὲ ἄλλον οὐδένα χωρεῖ
αὐτός, καὶ παρέρχεται πάντα. ὁ δὲ Καλλίμαχος ὡς ὄρᾳ αὐτὸν παριόντα,
ἐπιλαμβάνεται αὐτοῦ τῆς ἵτους· ἐν δὲ τούτῳ παραθεῖ αὐτοὺς
Ἀριστόνυμος Μεθυδριεύς, καὶ μετὰ τούτων Εὐρύλοχος Λουσιεύς· πάντες γὰρ
οὔτοι ἀντεποιοῦντο ἀρετῆς καὶ διηγωνίζοντο πρὸς ἀλλήλους· καὶ

οὕτως ἐρίζοντες αἰροῦσι τὸ χωρίον. ὡς γὰρ ἄπαξ εἰσέδραμον, οὐδεὶς πέτρος ἄνωθεν ἠνέχθη. ἐνταῦθα δὴ δεινὸν ἦν θέαμα. αἱ γὰρ γυναῖκες ρίπτουσαι τὰ παιδιά εἶτα ἑαυτὰς ἐπικατερρίπτουν, καὶ οἱ ἄνδρες ὡσαύτως. ἐνταῦθα δὴ καὶ Αἰνεΐας Στυμφάλιος λοχαγὸς ἰδὼν τινα θέοντα ὡς ρίψοντα ἑαυτὸν στολὴν ἔχοντα καλὴν ἐπιλαμβάνεται ὡς κωλύσων· ὁ δὲ αὐτὸν ἐπισπᾶται, καὶ ἀμφοτέρω ὄχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι καὶ ἀπέθανον. ἐντεῦθεν ἄνθρωποι μὲν πάνυ ὀλίγοι ἐλήφθησαν, βόες δὲ καὶ ὄνοι πολλοὶ καὶ πρόβατα.

ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Χαλύβων σταθμοὺς ἑπτὰ παρασάγγας πεντήκοντα.

οὗτοι ἦσαν ὧν διηλθον ἀλκιμώτατοι, καὶ εἰς χεῖρας ἦσαν.

εἶχον δὲ θώρακας λινοῦς μέχρι τοῦ ἥτρου, ἀντὶ δὲ τῶν περυγῶν

σπάρτα πυκνὰ ἐστραμμένα. εἶχον δὲ καὶ κνημῖδας καὶ κράνη καὶ παρὰ τὴν ζώνην
μαχαίριον ὅσον ξυήλην Λακωνικὴν, ᾧ ἔσφαττον ὧν κρατεῖν
δύναιτο, καὶ ἀποτεμόντες ἂν τὰς κεφαλὰς ἔχοντες ἐπορεύοντο, καὶ ἦδον καὶ
ἐχόρευον ὅποτε οἱ πολέμοι αὐτοὺς ὄψεσθαι ἔμελλον. εἶχον
δὲ καὶ δόρυ ὡς πεντεκαίδεκα πήχεων μίαν λόγχην ἔχον. οὗτοι ἐνέμενον
ἐν τοῖς πολίσμασιν· ἐπεὶ δὲ παρέλθοιεν οἱ Ἕλληνας, εἶποντο ἀεὶ
μαχοῦμενοι. ᾠκουν δὲ ἐν τοῖς ὄχυροῖς, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐν τούτοις
ἀνακεκομισμένοι ἦσαν· ὥστε μηδὲν λαμβάνειν αὐτόθεν τοὺς Ἕλληνας,
ἀλλὰ διετράφησαν τοῖς κτήνεσιν ἃ ἐκ τῶν Ταόχων ἔλαβον. ἐκ τούτων
οἱ Ἕλληνας ἀφίκοντο ἐπὶ Ἄρπασον ποταμόν, εὗρος τεττάρων πλέθρων. ἐντεῦθεν
ἐπορεύθησαν διὰ Σκυθηῶν σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἴκοσι διὰ πεδίου
εἰς κόμας· ἐν αἷς ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο.

έντεῦθεν διήλθον σταθμούς τέτταρας παρασάγγας εἴκοσι πρὸς πόλιν μεγάλην
καὶ εὐδαίμονα καὶ οἰκουμένην ἣ ἐκαλεῖτο Γυμνιάς. ἐκ ταύτης ὁ
τῆς χώρας ἄρχων τοῖς Ἑλλησιν ἡγεμόνα πέμπει, ὅπως διὰ τῆς ἑαυτῶν
πολεμίας χώρας ἄγοι αὐτούς. ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος λέγει ὅτι ἄξει αὐτοὺς
πέντε ἡμερῶν εἰς χωρίον ὅθεν ὄψονται θάλατταν· εἰ δὲ μὴ, τεθνάναι
ἐπηγγείλατο. καὶ ἡγούμενος ἐπειδὴ ἐνέβαλλεν εἰς τὴν πολεμίαν,
παρεκελεύετο αἶθιν καὶ φθείρειν τὴν χώραν· ᾧ καὶ δῆλον ἐγένετο ὅτι
τούτου ἕνεκα ἔλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐνοίας.

καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ὄρος τῆ πέμπτη ἡμέρα· ὄνομα δὲ τῷ ὄρει ἦν
Θήχης. ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους καὶ κατεῖδον τὴν
θάλατταν, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο. ἀκούσας δὲ ὁ Ξενοφῶν καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες

ὤθησαν ἔμπροσθεν ἄλλους ἐπιτίθεσθαι πολεμίους·

εἶποντο γὰρ καὶ ὄπισθεν ἐκ τῆς καιομένης χώρας, καὶ αὐτῶν οἱ

ὀπισθοφύλακες ἀπέκτεινάν τέ τινας καὶ ἐζώγρησαν ἐνέδραν

ποιησάμενοι, καὶ γέρρα ἔλαβον δασειῶν βοῶν ὠμοβόεια ἀμφὶ τὰ

εἴκοσιν. ἐπειδὴ δὲ βοὴ πλείων τε ἐγίνετο καὶ ἐγγύτερον καὶ οἱ ἀεὶ

ἐπιόντες ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς ἀεὶ βοῶντας καὶ πολλῶ μείζων ἐγίνετο

ἢ βοὴ ὅσῳ δὴ πλείους ἐγίνοντο, ἐδόκει δὴ μείζον τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι,

καὶ ἀναβάς ἐφ’ ἵππον καὶ Λύκιον καὶ τοὺς ἱπέας ἀναλαβὼν

παρεβοήθει· καὶ τάχα δὴ ἀκούουσι βοῶντων τῶν στρατιωτῶν

“θάλαττα θάλαττα” καὶ παρεγγυόντων. ἔνθα δὴ ἔθεον πάντες καὶ οἱ

ὀπισθοφύλακες, καὶ τὰ ὑποζύγια ἠλαύνετο καὶ οἱ ἵπποι. ἐπεὶ δὲ

ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους καὶ

στρατηγούς και λοχαγούς δακρύοντες. και ἑξαπίνης ὄτου δὴ παρεγγυήσαντος οἱ
στρατιῶται φέρουσι λίθους και ποιοῦσι κολωνόν
μέγαν. ἐνταῦθα ἀνετίθεσαν δερμάτων πλήθος ὠμοβοείων και βακτηρίας
και τὰ αἰχμάλωτα γέρρα, και ὁ ἡγεμὼν αὐτός τε κατέτεμνε τὰ γέρρα και
τοῖς ἄλλοις διεκελεύετο. μετὰ ταῦτα τὸν ἡγεμόνα οἱ Ἕλληνες
ἀποπέμπουσι δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ ἵππον και φιάλην ἀργυρᾶν και
σκευὴν Περσικὴν και δαρεικούς δέκα· ἦται δὲ μάλιστα τοὺς δακτυλίους,
και ἔλαβε πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. κώμην δὲ δείξας αὐτοῖς οὗ
σκηνήσουσι και τὴν ὁδὸν ἦν πορεύσονται εἰς Μάκρωνας, ἐπεὶ ἑσπέρα
ἐγένετο, ὄχετο τῆς νυκτὸς ἀπιών.

έντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν οἱ Ἕλληνες διὰ Μακρόνων σταθμούς τρεῖς
παρασάγγας δέκα. τῇ πρώτῃ δὲ ἡμέρᾳ ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν ποταμὸν ὃς
ὠρίζε τὴν τῶν Μακρόνων καὶ τὴν τῶν Σκυθηνῶν. εἶχον δ' ὑπὲρ δεξιῶν χωρίον
οἶον χαλεπώτατον καὶ ἐξ ἀριστερᾶς ἄλλον ποταμόν, εἰς ὃν
ἐνέβαλλεν ὁ ὀρίζων, δι' οὗ ἔδει διαβῆναι. ἦν δὲ οὗτος δασὺς δένδρεσι
παχέσι μὲν οὐ, πυκνοῖς δέ. ταῦτ' ἐπεὶ προσῆλθον οἱ Ἕλληνες ἔκοπτον,
σπεύδοντες ἐκ τοῦ χωρίου ὡς τάχιστα ἐξελθεῖν. οἱ δὲ Μάκρωνες ἔχοντες γέρρα
καὶ λόγχας καὶ τριχίνους χιτῶνας κατ' ἀντιπέραν τῆς διαβάσεως παρατεταγμένοι
ἦσαν καὶ ἀλλήλοις διεκελεύοντο καὶ λίθους εἰς τὸν
ποταμὸν ἔρριπτον· ἐξικνοῦντο γὰρ οὐ οὐδ' ἔβλαπτον οὐδέν.

ἔνθα δὴ προσέρχεται Ξενοφῶντι τῶν πελταστῶν ἀνὴρ Ἀθήνησι φάσκων
δεδουλευκέναι, λέγων ὅτι γινώσκοι τὴν φωνὴν τῶν ἀνθρώπων. “καὶ οἶμαι,”
ἔφη, “ἐμὴν ταύτην πατρίδα εἶναι· καὶ εἰ μὴ τι κωλύει, ἐθέλω αὐτοῖς
διαλεχθῆναι.” “ἀλλ’ οὐδὲν κωλύει,” ἔφη, “ἀλλὰ διαλέγου καὶ μάθε πρῶτον τίνες
εἰσίν.” οἱ δ’ εἶπον ἐρωτήσαντος ὅτι Μάκρωνες. “ἐρώτα τοίνυν,” ἔφη,
“αὐτοὺς τί ἀντιτετάχεται καὶ χρήζουσιν ἡμῖν πολέμοι εἶναι.” οἱ δ’
ἀπεκρίναντο “ὅτι καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τὴν ἡμετέραν χώραν ἔρχεσθε.” λέγειν
ἐκέλευον οἱ στρατηγοὶ ὅτι οὐ κακῶς γε ποιήσοντες, ἀλλὰ βασιλεῖ πολεμήσαντες
ἀπερχόμεθα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπὶ θάλατταν
βουλόμεθα ἀφικέσθαι. ἡρώτων ἐκεῖνοι εἰ δοῖεν ἂν τούτων τὰ πιστά. οἱ δ’
ἔφασαν καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν ἐθέλειν. ἐντεῦθεν διδόασιν οἱ Μάκρωνες
βαρβαρικὴν λόγχην τοῖς Ἕλλησιν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐκείνοις Ἑλληνικὴν·

ταῦτα γὰρ ἔφασαν πιστὰ εἶναι· θεοὺς δ' ἐπεμαρτύραντο ἀμφοτέρω.

μετὰ δὲ τὰ πιστὰ εὐθύς οἱ Μάκρωνες τὰ δένδρα συνεξέκοπτον τὴν τε

ὁδὸν ὠδοποιοῦν ὡς διαβιβάσοντες ἐν μέσοις ἀναμειγμένοι τοῖς Ἑλλησι,

καὶ ἀγορὰν οἷαν ἐδύνατο παρεῖχον, καὶ παρήγαγον ἐν τρισὶν ἡμέραις

ἕως ἐπὶ τὰ Κόλγων ὄρια κατέστησαν τοὺς Ἑλληνας. ἐνταῦθα ἦν ὄρος

μέγα, προσβατὸν δέ· καὶ ἐπὶ τούτου οἱ Κόλγοι παρατεταγμένοι ἦσαν.

καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ Ἑλληνες ἀντιπαρετάξαντο φάλαγγα, ὡς οὕτως

ἄζοντες πρὸς τὸ ὄρος· ἔπειτα δὲ ἔδοξε τοῖς στρατηγοῖς βουλευσασθαι

συλλεγεῖσιν ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιοῦνται. ἔλεξεν οὖν Ξενοφῶν ὅτι

δοκοίη παύσαντας τὴν φάλαγγα λόχους ὀρθίους ποιῆσαι· “ἢ μὲν

γὰρ φάλαγξ διασπασθήσεται εὐθύς· τῇ μὲν γὰρ ἄνοδον τῇ δὲ εὐδοδον εὐρήσομεν

τὸ ὄρος· καὶ εὐθὺς τοῦτο ἀθυμίαν ποιήσει ὅταν τεταγμένοι
εἰς φάλαγγα ταύτην διεσπασμένην ὀρῶσιν. ἔπειτα ἦν μὲν ἐπὶ πολλῶν τεταγμένοι
προσάγωμεν, περιττεύσουσιν ἡμῶν οἱ πολέμοι καὶ τοῖς περιττοῖς χρήσονται ὅ τι
ἂν βούλωνται· ἐὰν δὲ ἐπ' ὀλίγων τεταγμένοι ᾤμεν, οὐδὲν ἂν εἶη θαυμαστὸν εἰ
διακοπεῖη ἡμῶν ἢ φάλαγξ ὑπὸ ἀθρόων καὶ βελῶν καὶ ἀνθρώπων πολλῶν
ἐμπεσόντων· εἰ δέ πη τοῦτο ἔσται, τῇ
ὅλῃ φάλαγγι κακὸν ἔσται. ἀλλὰ μοι δοκεῖ ὀρθίους τοὺς λόχους
ποιησαμένους τοσοῦτον χωρίον κατασχεῖν διαλιπόντας τοῖς λόχοις
ὅσον ἔξω τοὺς ἐσχάτους λόχους γενέσθαι τῶν πολεμίων κεράτων· καὶ
οὕτως ἐσόμεθα τῆς τε τῶν πολεμίων φάλαγγος ἔξω οἱ ἔσχατοι λόχοι, καὶ ὀρθίους
ἄγοντες οἱ κράτιστοι ἡμῶν πρῶτοι προσίασιν, ἧ̃ τε ἂν εὖοδον ἧ̃,
ταύτη ἕκαστος ἄξει ὁ λόχος. καὶ εἷς τε τὸ διαλεῖπον οὐ ῥόδιον ἔσται τοῖς

πολεμίοις εἰσελθεῖν ἔνθεν καὶ ἔνθεν λόχων ὄντων, διακόψαι τε οὐ
ῥάδιον ἔσται λόχον ὀρθιον προσιόντα. ἂν τέ τις πιέζεται τῶν λόχων,
ὁ πλησίον βοηθήσει. ἦν τε εἷς πη δυνηθῆ τῶν λόχων ἐπὶ τὸ ἄκρον
ἀναβῆναι, οὐδείς μηκέτι μείνη τῶν πολεμίων.” ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίουν ὀρθίους
τοὺς λόχους. Ξενοφῶν δὲ ἀπιὼν ἐπὶ τὸ εὐώνυμον ἀπὸ τοῦ
δεξιοῦ ἔλεγε τοῖς στρατιώταις· “ἄνδρες, οὗτοί εἰσιν οὓς ὁρᾶτε μόνοι ἔτι
ἡμῖν ἐμποδῶν τὸ μὴ ἤδη εἶναι ἔνθα πάλαι σπεύδομεν· τούτους, ἦν πως
δυνώμεθα, καὶ ὤμοὺς δεῖ καταφαγεῖν.”

ἐπεὶ δ’ ἐν ταῖς χώραις ἕκαστοι ἐγένοντο καὶ τοὺς λόχους ὀρθίους
ἐποιήσαντο, ἐγένοντο μὲν λόχοι τῶν ὀπλιτῶν ἀμφὶ τοὺς ὀγδοήκοντα, ὁ
δὲ λόχος ἕκαστος σχεδὸν εἰς τοὺς ἑκατόν· τοὺς δὲ πελταστὰς καὶ τοὺς τοξότας

τριχῆ ἐποίησαντο, τοὺς μὲν τοῦ εὐωνύμου ἔξω, τοὺς δὲ τοῦ δεξιοῦ, τοὺς δὲ κατὰ μέσον, σχεδὸν ἑξακοσίους ἑκάστους. ἐκ τούτου παρηγγύησαν οἱ στρατηγοὶ εὐχεσθαι· εὐξάμενοι δὲ καὶ παιανίσαντες ἐπορεύοντο. καὶ Χειρίσοφος μὲν καὶ Ξενοφῶν καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς πελτασταὶ τῆς τῶν πολεμίων φάλαγγος ἔξω γενόμενοι ἐπορεύοντο· οἱ δὲ πολέμοι ὡς εἶδον αὐτούς, ἀντιπαραθέοντες οἱ μὲν ἐπὶ τὸ δεξιὸν οἱ δὲ ἐπὶ τὸ εὐώνυμον διεσπάρθησαν, καὶ πολὺ τῆς αὐτῶν φάλαγγος ἐν τῷ μέσῳ κενὸν ἐποίησαν. οἱ δὲ κατὰ τὸ Ἀρκαδικὸν πελτασταί, ὧν ἦρχεν Αἰσχίνης ὁ Ἄκαρνάν, νομίσαντες φεύγειν ἀνακραγόντες ἔθεον· καὶ οὗτοι πρῶτοι ἐπὶ τὸ ὄρος ἀναβαίνουσι· συνεφείπετο δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ Ἀρκαδικὸν ὀπλιτικόν, ὧν ἦρχε Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος. οἱ δὲ πολέμοι, ὡς ἦρξαντο θεῖν, οὐκέτι ἔστησαν, ἀλλὰ φυγῆ ἄλλος ἄλλη

ἐτράπετο. οἱ δὲ Ἕλληνες ἀναβάντες ἐστρατοπεδεύοντο ἐν πολλαῖς
κώμαις καὶ τὰπιτήδεια πολλὰ ἐχούσαις. καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐδὲν ὅ τι καὶ
ἐθαύμασαν· τὰ δὲ σμήνη πολλὰ ἦν αὐτόθι, καὶ τῶν κηρίων ὅσοι ἔφαγον
τῶν στρατιωτῶν πάντες ἄφρονές τε ἐγίγνοντο καὶ ἤμουν καὶ κάτω
διεχώρει αὐτοῖς καὶ ὀρθὸς οὐδεὶς ἐδύνατο ἴστασθαι, ἀλλ' οἱ μὲν ὀλίγον
ἐδηδοκότες σφόδρα μεθύουσιν ἐώκεσαν, οἱ δὲ πολὺ μαινομένοις, οἱ δὲ
καὶ ἀποθνήσκουσιν. ἔκειντο δὲ οὕτω πολλοὶ ὥσπερ τροπῆς γεγενημένης,
καὶ πολλὴ ἦν ἀθυμία. τῇ δ' ὑστεραία ἀπέθανε μὲν οὐδεὶς, ἀμφὶ δὲ
τὴν αὐτὴν πῶς ὥραν ἀνεφρόνουν· τρίτη δὲ καὶ τετάρτη ἀνίσταντο ὥσπερ
ἐκ φαρμακοποσίας.

ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν δύο σταθμοὺς παρασάγγας ἐπτά, καὶ ἦλθον ἐπὶ

θάλατταν εἰς Τραπεζοῦντα πόλιν Ἑλληνίδα οἰκουμένην ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ,

Σινωπέων ἀποικίαν, ἐν τῇ Κόλχων χώρα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς

τριάκοντα ἐν ταῖς τῶν Κόλχων κόμαις· κἀντεῦθεν ὀρμώμενοι ἐλήζοντο τὴν

Κολχίδα. ἀγορὰν δὲ παρεῖχον τῷ στρατοπέδῳ Τραπεζοῦντιοι, καὶ ἐδέξαντό τε

τοὺς Ἕλληνας καὶ ξένια ἔδοσαν βοῦς καὶ ἄλφιτα καὶ οἶνον . συνδιεπράττοντο δὲ

καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίον Κόλχων τῶν ἐν τῷ πεδίῳ μάλιστα οἰκούντων, καὶ ξένια

καὶ παρ' ἐκείνων ἦλθον βόες. μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν ἦν ἠϋξάντο

παρεσκευάζοντο· ἦλθον δ' αὐτοῖς ἱκανοὶ βόες ἀποθῦσαι τῷ Διὶ τῷ σωτήρι καὶ

τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμόσυνα καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἃ ἠϋξάντο. ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα

γυμνικὸν ἐν τῷ ὄρει ἔνθαπερ ἐσκήνουν. εἶλοντο δὲ Δρακόντιον Σπαρτιάτην, ὃς

ἔφυγε παῖς ἔτι ὢν οἴκοθεν, παῖδα ἄκων κατακανῶν ξυήλη πατάξας, δρόμου τ'

ἐπιμεληθῆναι καὶ τοῦ ἀγῶνος προστατῆσαι. ἐπειδὴ δὲ ἡ θυσία ἐγένετο, τὰ

δέρματα παρέδσαν τῷ Δρακοντίῳ, καὶ ἠγεῖσθαι ἐκέλευον ὅπου τὸν δρόμον
πεποιηκῶς εἶη. ὁ δὲ δείξας οὐ̄περ ἐστηκότες ἐτύγγανον “οὗτος ὁ λόφος,” ἔφη,
“κάλλιστος τρέχειν ὅπου ἂν τις βούληται.” “πῶς οὖν,” ἔφασαν, “δυνήσονται
παλαίειν ἐν σκληρῷ καὶ δασεῖ οὕτως;” ὁ δ’ εἶπε· “μᾶλλον τι ἀνιάσεται ὁ
καταπεσών.” ἠγωνίζοντο δὲ παῖδες μὲν στάδιον τῶν αἰχμαλώτων οἱ πλείστοι,
δόλιχον δὲ Κρηῆτες πλείους ἢ ἐξήκοντα ἔθεον, πάλιν δὲ καὶ πυγμὴν καὶ
παγκράτιον ἕτεροι, καὶ καλὴ θέα ἐγένετο· πολλοὶ γὰρ κατέβησαν καὶ ἄτε
θεωμένων τῶν ἐταίρων πολλὴ φιλονικία ἐγίνετο. ἔθεον δὲ καὶ ἵπποι καὶ ἔδει
αὐτοὺς κατὰ τοῦ πρανοῦς ἐλάσαντας ἐν τῇ θαλάττῃ ἀποστρέψαντας πάλιν πρὸς
τὸν βωμὸν ἄγειν. καὶ κάτω μὲν οἱ πολλοὶ ἐκαλινδοῦντο· ἄνω δὲ πρὸς τὸ ἰσχυρῶς
ὄρθιον μόλις βάδην ἐπορεύοντο οἱ ἵπποι· ἔνθα πολλὴ κραυγὴ καὶ γέλως καὶ
παρακέλευσις ἐγίνετο.